

Advocaat en mediator Roelof Vos

'Mogelijkheden mediation vaak onderbenut'

Bij mediation in fiscale zaken onderhandel je over de feiten en niet over het recht. Daardoor kan een boete na een goede dialoog met de Belastingdienst lager uitvallen. Hoewel de vertrouwelijkheid van de gesprekken is gewaarborgd, moet je wel behoedzaam zijn met wat je vertelt, zegt Roelof Vos. Hij is advocaat-belastingkundige bij Hertoghs en bestuurslid van de Vereniging voor Fiscale Mediation (VFM), die tien jaar bestaat.

Door: Lex van Almelo en Sylvester Schenk | foto's Raphaël Drent

Wat is mediation nu eigenlijk precies?

'Dat je met behulp van een onafhankelijke deskundige probeert een geschil op te lossen en alles op tafel kan worden gelegd dat belangrijk is om tot een oplossing te komen. Het is een zeer professionele manier van onderhandelen. Er is niets softs aan, het is niet van de bloemetjes en de bijtjes. Het is een zakelijke en "harde" manier om tot elkaar te komen in het voorportaal van een procedure. Het is zacht op de relatie tussen de partijen en hard op de inhoud. *Be nice, say no.*'

'Een formele mediation is vertrouwelijk en eindigt in een vaststellingsovereenkomst, waarin de afspraken staan. Maar je kunt de mix van psychologie en onderhandelingsvaardigheden ook buiten formele mediation gebruiken. Die vaardigheden hebben mij heel erg geholpen bij onderhandelingsprocessen. Je scheidt de persoon en het probleem van elkaar en blijft heel vriendelijk, ook al erger je je aan dingen. Je probeert die ander mee te krijgen door als het ware in diens huid te kruipen en je af te vragen waar het voor hem of haar nu om gaat.'

moment uit de bocht is gevlogen. Een van de partijen raakt geïrriteerd en reageert op een manier die het alleen maar allemaal erger maakt.'

'In mijn praktijk gebruik ik mediationvaardigheden in vier van de vijf zaken. Wij noemen dat informele mediation, waarbij je als advocaat of fiscalist een partij begeleidt in een geschil met de fiscus.'

Hoe begin je zo iets?

'Als ik er niet zelf uit kom, meld ik me bij de regiocoördinator mediation van de Belastingdienst en vraag ik om mediation. Als dat in die specifieke situatie tenminste in het belang van de cliënt is. Wanneer het strategisch nodig is om te procederen, doen we dat, maar procederen is geen doel op zich. Het valt mij op dat de Belastingdienst een verzoek om mediation bijna altijd afwijst. Wel doet de regiocoördinator heel erg zijn best om partijen om de tafel te krijgen. Naar mijn ervaring zegt de Belastingdienst tot nu toe vaak dat het te vroeg is, of dat het ge-

Irritaties

Kun je alleen mediaten bij zaken waarin een compromis mogelijk is?

'Als het echt een puur juridisch geschil is, kun je niet mediaten. Maar dat komt minder vaak voor dan je denkt. Van de fiscale geschillen gaat 75 procent over de feiten, betreft 20 procent boze burgers en heb je in 5 procent een echt juridisch geschil. Vaak gaat het om bejegeningskwesties, waarin de correspondentie op een gegeven

'Het valt mij op dat de Belastingdienst een verzoek om mediation bijna altijd afwijst'

schil zich niet leent voor mediation. Maar dan komt er toch ineens een dialoog op gang en neemt de bereidheid om met elkaar om de tafel te gaan zitten ineens toe, waardoor het geschil kan worden opgelost. Soms stelt de Belastingdienst een neutrale voorzitter voor uit zijn *pool* van interne mediators. Op die manier wil de Belastingdienst het proces enigszins in eigen hand houden. 'Ik heb tot nu toe goede ervaringen met interne mediators van de Belastingdienst. Blijkbaar doen die hun uiterste best om neutraal te zijn. Maar soms willen mijn cliënten er dan toch graag een externe mediator bij hebben, die optreedt als partijbegeleider en hun belangen behartigt.'

Noemt u eens voorbeeld waarin mediation goed werkt?

'Wat vaak voorkomt, is een langlopend boekenonderzoek waarin de fiscus eindeloos vragen stelt en herhaalt en de antwoorden steeds niet voldoende vindt. Daar kan mediation een heel krachtig middel zijn om te proberen tot elkaar te komen. Je kunt natuurlijk vragen blijven stellen tot je een ons weegt, maar je kunt op een gegeven moment ook zeggen: *enough is enough*.'

Smeult onder die vragen dan een soort irritatie tegenover die lastige jongens van Hertoghs of komt de irritatie van beide kanten?

'De advocaat of de belastingadviseur krijgt het verwijt dat hij geen goede concrete antwoorden geeft. Andersom is er de irritatie van het maar blijven doorvragen, ik heb al ant-

wordt gevraagd. En op een gegeven moment krijg je de dreiging van een informatiebeschikking. Mediation kan helpen om met elkaar af te spreken hoever je daarin gaat. Je spreekt bijvoorbeeld af: oké, we weten genoeg over de vestigingsplaats, nu gaan we verder over de belastingplicht van bepaalde onderdelen. Door de ruime bevoegdheden van de fiscus moet je alle informatie geven die van belang kan zijn voor de belastingheffing. Het kan eindeloos doorgaan en ook heel lang duren. De controlerend ambtenaar is zich bewust van het juridisch arsenaal dat hij tot zijn beschikking heeft en de plicht van de burger om mee te werken. In een mediationproces kan die ambtenaar zich bewuster worden van zijn houding en van de toon die de muziek maakt: als ik dit op een andere manier doe, is heel veel discussie ineens van de baan. Met name in boekenonderzoeken heb ik daar goede ervaringen mee.'

Is fiscale mediation ten opzichte van reguliere mediation een vak apart of maakt het niet uit waarover u mediate?

'Persoonlijk maakt het mij niet uit. Hoewel je als mediator gaat over het proces en niet over de inhoud, is het toch plezierig als je ook fiscaal onderlegd bent. Anders ben je niet goed in staat om vragen te stellen. Partijen zitten daar omdat ze een oplossing willen hebben en soms kunnen ze die niet bedenken. Dan is het goed wanneer je als mediator oplossingsgericht te werk gaat met behoud van je neutrale houding.'

Kun je ook mediaten over boetes?

'In bijna elke mediation over een fiscaal conflict speelt een boete een rol op de achtergrond. In de praktijk wordt voor het boetedeel normaal gesproken overlegd met de boete-fraudecoördinator. Mijn ervaring is dat je zowel inhoudelijk als over de boete tot overeenstemming komt. Als er wordt onderhandeld over de uitkomsten van een boekenonderzoek – zowel binnen als buiten mediation – is er aandacht voor beide elementen en gaat de fiscus zorgvuldig om met het boetedeel. Natuurlijk, formeel onderhandelen wij niet over de boete. Maar als je in gesprek bent met elkaar, wordt ook gesproken over boetematigende omstandigheden.'

Dat klinkt als goede reclame voor mediation.

'Ja. Je praat over het totaal, dat wil zeggen belasting, boete en rente. Met rente kun je strikt genomen niets doen, die komt immers automatisch uit de computer. Voor wat betreft de boete komt de inspecteur in overleg met de boete-fraudecoördinator tot een redelijke boete die passend is. Daarbij speelt een rol wat partijen over en weer hebben besproken. Dus als de inspecteur dan bereid is om het geheel vast te stellen op een bepaald bedrag: heb je dan onderhandeld over de boete? Formeel misschien niet, maar je hebt er wel over gesproken met elkaar. Er wordt pas getekend als we over alles uit zijn, inclusief de boete en de afspraak met de ontvanger. Doorgaans moeten er twee afzonderlijke vaststellingsovereenkomsten komen, eentje voor de heffing inclusief de boete en eentje voor de ontvanger.'

'In een mediation kan de fiscus meer zeggen dan alleen "daar kan ik niet over uitweiden"'

woord gegeven, wat zeur je nou, ik kan hier verder niks over zeggen, ik weet het gewoon niet... Of het is onderdeel van de strategie. Als je daarover met elkaar correspondeert, merk je nog wel eens dat mensen van beide kanten hun kaarten tegen de borst houden en dat niet goed op tafel komt waar het echt om gaat. Dan kan een mediator nuttig zijn, omdat hij aan beide kanten kan vragen wat de zorgen zijn, zodat duidelijk wordt wat de fiscus nu precies wil. In een mediation kan de fiscus meer zeggen dan alleen "daar kan ik niet over uitweiden".'

Boetes inclusief

Welke aap komt er dan uit de mouw?

'Bijvoorbeeld dat de fiscus al concrete informatie van derden heeft, informatie uit eigen wetenschap of een aantal aangiften naast elkaar heeft gelegd.'

En dat zegt de Belastingdienst normaal gesproken niet?

'Nee, er komt gewoon een vragenlijst waar je antwoord op moet geven zonder dat je precies weet waarom dat

Mr. R. (Roelof) Vos

1965	geboren te Laren (Gld.)
1989	doctoraal fiscaal recht Rijksuniversiteit Groningen
1989 - 1995	belastingadviseur Ernst & Young en Graham, Smith & Partners
1995 - 2008	advocaat-belastingkundige Arthur Andersen/Deloitte
2007 - heden	bestuurslid Vereniging voor Fiscale Mediation (VFM)
2009 - heden	bestuurslid Nederlandse Vereniging van Advocaten-Belastingkundigen
2009 - heden	mediator Rechtbanken Haarlem en Amsterdam
2009 - 2013	advocaat-belastingkundige VMW Taxand
2014 - heden	advocaat Hertoghs Advocaten

Zou het in theorie mogelijk zijn dat je wel procedeert over de hoogte van de boete, terwijl je het eens wordt over het bedrag van de heffing?

'Dat kan, ja. Bij mediation kun je ook prima tot deeloplossingen komen. Mediation is omgeven door extreem veel vrijheid. Het is niet als bij de rechter, waar je om de beurt aan het woord komt. Je hebt alle ruimte om over en weer alles te vertellen wat je wilt. Als je een zaak oplost in mediation, is de kans dat de partijen er ook echt vrede mee hebben daardoor veel groter. Bij de rechter is die beperkter.'

Behoedzame openheid

Mediation biedt veel vrijheid, maar gaat die niet ten koste van de rechtsbescherming?

'Je moet wel op je hoede zijn. Kijk, in principe blijft alles wat je in de mediation vertelt binnen die muren en kan daarna, als je er niet uit komt, niet worden gebruikt. Wel heb je nog steeds te maken met de informatieplicht van de belastingplichtige buiten de mediation. Als mediator en advocaat-partijbegeleider waarschuw ik iedereen wel altijd. Stel dat een man en een vrouw in een mediation zitten met de inspecteur, de adviseur en een mediator van de Belastingdienst. Die vrouw zegt dat een volgende

'Als de inspecteur in de aangifte niets ziet over een huis in Frankrijk: is de mededeling over dat huis dan gedekt door de mediation?'

'Ik kan iedere adviseur aanraden om bij fiscale geschillen op zijn minst na te denken over mediation en dat ook met de cliënt te bespreken'

bijeenkomst niet in juli kan worden gepland, "want dan zitten wij in ons huis in Zuid-Frankrijk". En als de inspecteur daarna gaat kijken in de aangifte, maar niets ziet over een huis in Frankrijk: is de mededeling over het huis dan gedekt door de mediation? Daar is het laatste woord nog niet over gesproken.'

Vereniging voor Fiscale Mediation

Tien jaar geleden werd de Vereniging voor Fiscale Mediation opgericht door de voorloper van het Register Belastingadviseurs, de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs en de Nederlandse Vereniging van Advocaat-Belastingkundigen. De vereniging heeft momenteel zo'n vijftig leden. Tijdens het lustrumcongres op 14 juni jl. vroegen de ongeveer tachtig deelnemers zich af hoe fiscale geschillen in deze tijd efficiënt kunnen worden opgelost. Het antwoord laat zich raden.

Zou de FIOD bijvoorbeeld de verslagen kunnen opeisen?

'In principe kan dat in een strafprocedure. Dit voorbeeld van die tweede woning geef ik vooraf aan mensen mee, zodat ze zich realiseren dat ze in vrijheid kunnen praten, maar dat een risico niet voor honderd procent is uitgesloten. Is er een strafrechtelijk risico, dan kan dat ook voor de Belastingdienst een reden zijn om geen mediation te willen, mede om discussies over het gebruik van informatie te voorkomen. Hoofregel blijft verder: wat je in mediation bespreekt, is vertrouwelijk.'

Zou die vertrouwelijkheid nog kunnen worden bevorderd als mediation een wettelijk kader krijgt?

'Ja, dat juich ik ook toe. De vorige minister van Veiligheid en Justitie, Van der Steur, is met een initiatiefwetsvoorstel gekomen. Maar daarop is vanuit allerlei hoeken en gaten zoveel verschillend commentaar gekomen, dat die wetgeving er niet op korte termijn gaat komen. Ik betreur dat, omdat mediation over fiscale kwesties door wetgeving veel geëigender wordt. Ik geloof echt dat mensen er gebruik van maken als het ergens in de wet staat. Wij hebben er daarom ook voor gepleit om in horizontaaltoezichtconvenanten standaard een mediation-clausule op te nemen. Er is nu een nieuw wetsvoorstel, dat vooral de wettelijke bescherming van het beroep en het verschoningsrecht regelt, maar waarin die standaardclausule ontbreekt.'

Volgens de laatst bekende cijfers is het aantal mediations in belastingzaken van 2009 tot 2013 gedaald van 470 naar 21. Is het aantal nadien nog verder naar beneden gegaan?

'Ik zie in ieder geval geen opgaande lijn. Het zou goed zijn als ook belastingrechters zaken vaker doorverwijzen naar mediation. Ik kan iedere adviseur aanraden om bij fiscale geschillen op zijn minst na te denken over mediation en dat ook met de cliënt te bespreken. Juist voordat je aan een beroepsprocedure begint. Zie het niet als een eigen gebrek als je er zelf niet uit kunt komen. Een adviseur heeft wel eens de neiging om te zeggen: "Ik ben een koning in onderhandelen, dus dat doe ik zelf wel. En als het niet lukt, moeten we dus naar de rechter".'

Je moet niet bang zijn om het uit handen te durven geven...

'Nee. Voor mij is er geen enkele gêne of belemmering om daar dan een derde bij te willen inschakelen. Je zou het dan evengoed als brevet van onvermogen kunnen beschouwen als je naar de rechter moet. Ik zeg: zet deze stap er dan als mogelijke tussen. In relatief korte tijd wordt wel duidelijk of je ergens gaat komen. Nogmaals: bij mediation heb je de ruimte om alles kwijt te kunnen en je belangen op tafel te leggen. Die vrijheid vind ik heel rijk.'

Maar die heeft tegelijkertijd haar beperkingen, want je moet ook op je hoede zijn...

'Ja, dat klopt. Dat is iets wat je je moet realiseren. Daar moet je niet naïef in zijn.' <<<